

Kvalita v perspektivě vedení a řadových vyučujících VŠ: dva odlišné světy?

Petr Pabian, Katedra sociálních věd, Univerzita Pardubice
petr.pabian@upce.cz

13. seminář „Hodnocení kvality vysokých škol“, Telč, 4. 5. 2012

- Dlouhodobý etnografický výzkum na pěti katedrách vysokých škol (GAČR 2011-2013)
- Co se stane s iniciativami za zvýšení kvality, když od vedení škol dorazí k řadovým vyučujícím na katedrách?
- Perspektivy a praktiky řadových vyučujících ohledně toho, co je „kvalita“, se někdy zásadně liší od perspektiv a praktik vedení škol

- Etnografie: dlouhodobý pobyt v „terénu“ – cílem je poznat určitý svět zevnitř a zblízka
- Výzkumné instituce: Katedra sociálních věd UPa, Sociologický ústav AV ČR, Centrum pro studium vysokého školství
- Zkoumané instituce: pět anonymních kateder v různých oborech na různých vysokých školách a v různých regionech ČR

- Jedna ze zkoumaných VŠ: systém řízení kvality lidských zdrojů – stanovování „plánů práce“ vyučujících a doktorandů/ek na daný rok
- Praktiky vyučujících při vyplnění: „*Prosím tě, pošleš mi to vyplněné z loňska?*“ + vyplnění jen nutného minima, ať formulář není prázdný
- Praktiky vyučujících při kontrole plnění plánů práce: na konci roku neprobíhá žádná

- Perspektivy vyučujících: „*úlitba vyšším bohům*“ – jeden z mnoha formulářů, které je nutné vyplnit, ale s „kvalitou“ nijak nesouvisí
- Poučení 1: ne všechno, co vedení školy zavádí pro zajištění kvality, tak skutečně funguje
- Poučení 2: manažerské systémy zajištění kvality (např. ISO, EFQM) nemohou fungovat, když školy a katedry nefungují manažersky

- Širší perspektiva: manažerské systémy zajištění kvality byly vytvořené pro zcela odlišné organizace soukromého sektoru
- Poučení 3: buď je předělat, aby odpovídaly specifikám vysokého školství, nebo předělat VŠ na organizace soukromého sektoru

Harvey, Lee; Williams, James. Fifteen Years of „Quality in Higher Education“. *Quality in Higher Education*, 2010, vol. 16, no. 1, s. 3-36.

Pratasavitskaya, Halina; Stensaker, Bjørn. Quality Management in Higher Education: Towards a Better Understanding of an Emerging Field. *Quality in Higher Education*, 2010, vol. 16, no. 1, s. 37-50.

- Dvě katedry zavádí hodnocení podle RIV – požadavek na vyučující publikovat dle metodiky RVVI
- Perspektivy vyučujících: naprostou většinou to nepovažují za podporu kvality výzkumu/vědy
- Nedostatek informací: proč se nám nepočítají naše články v profesních časopisech, konferenční prezentace nebo skripta?
- Nesouhlas s pojetím „kvality“ vědy: kvalitní věda pomáhá řešit konkrétní praktické problémy profese / regionu
 - *„nebo tohle snad mají dělat střední školy?“*

- **Praktiky vyučujících:**
 - hledání „levných“ bodů, např. vykázání v oborech NRRE
 - hledání jiné seberealizace, mj. ve výuce nebo profesní praxi
 - není vnímáno jako „kvalita“ vědy, ale snižuje to věrohodnost
- **Poučení 1:** ne všechno, co vedení školy zavádí pro zajištění kvality, tak skutečně funguje
- **Poučení 2:** řadoví vyučující mohou mít jiná pojetí „kvality“ než vedení a současně dostatek možností je realizovat

- Širší perspektiva: vysoké školy obsahují řadu odlišných kultur (např. katederních), které si „překládají“ všechny reformní politiky
- Poučení 3: zavádět změny nelze příkazem shora – je nutná znalost a respektování různých kultur plus obousměrná komunikace

Trowler, Paul. *Cultures and Change in Higher Education: Theories and Practices*. London: Palgrave Macmillan, 2008.

Příklad: nerealizovaná pojetí kvality

Kvalita v perspektivě vedení a vyučujících VŠ: dva odlišné světy?

1
0

- Perspektivy řadových vyučujících: řada z toho, co považujeme za „kvalitu“, není podporováno
- Příklad kvality výuky: *„Jaký je z pohledu vedení rozdíl mezi tím, jestli se snažíte učit co nejlépe nebo ne?“ – „Je to úplně jedno!“*
- Příklad kvality života: sladění práce a osobního života, respekt k vyučujícím...

- 1) zlepšení kvality nelze nařídít shora, ani na celostátní, ani na institucionální úrovni
 - 2) předpokladem pro implementaci zajišťování kvality je výzkum „lokálních“ kultur na školách
 - 3) perspektivnější než „implementace“ je společné utváření „kvality“
 - 4) podpořme výzkum vysokého školství a kanály všestranné komunikace ve vysokém školství
-